

kenniscentrum
phrenos

PHRENOS JAARVERSLAG 2024

Inleiding

In 2024 hebben we ons wederom ingezet om een bijdrage te leveren aan de zo noodzakelijke verbetering van de positie van en zorg voor mensen met ernstige psychische problemen. Dit vanuit een onvoorwaardelijk vertrouwen in de herstelkracht van mensen.

Samen met deelnemende organisaties hebben we in 2024 lerende netwerken verder inhoud en vormgegeven, webinars en congressen georganiseerd, nieuwe trainingen en producten ontwikkeld en middels actieonderzoek of doorbraakprojecten ondersteund bij de verbetering van de zorg in de praktijk. In al onze activiteiten hebben we ons ingespannen om ruimte te maken voor ervaringskennis en voor triadisch werken. Passende zorg kan immers niet zonder.

We organiseerden in 2024 de eerste werkconferentie voor medewerkers van de deelnemende organisaties. Het kennis delen inspireerde tot meer. Daarom organiseren we komend jaar opnieuw een werkconferentie, speciaal voor de deelnemende organisaties. We zullen dan ook stilstaan bij het feit dat 15 jaar geleden ggz-instellingen hun krachten bundelden en daarna Phrenos als kenniscentrum hebben grootgemaakt.

Met succes werd in 2024 subsidie aangevraagd voor verschillende projecten: 'Het verhaal centraal bij onbegrepen gedrag met netwerkinname', 'Grip op hoogcomplexiteit in de ggz', 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming', 'Psychiatrische diagnose en somatische zorg in het Zuyderland ziekenhuis', 'Ontwikkelen psycho-educatie naasten van mensen met onbegrepen gedrag', 'Kennisnetwerken suïcidepreventie', 'Passende zorg verbetertrajecten ggz' en 'Doorontwikkeling Supported Employment'. Veel van deze projecten hebben een domeinoverstijgend karakter. We werken hierbij intensief samen met partijen uit het veiligheidsdomein, het sociaal domein en met de arbeidsregio's. Een sterkere sociale basis en domeinoverstijgend samenwerken tussen ggz, sociaal domein en aanpalende terreinen als wonen en veiligheid zijn noodzakelijk om de opgaven waar we voor staan beter aan te pakken.

In november 2024 namen we afscheid van Jeanne Nitsche, directeur van Phrenos. We zijn Jeanne zeer dankbaar voor de onvermoeibare en zeer loyale inzet gedurende de afgelopen dertien jaar. Door haar inspanningen staat Phrenos nu bekend als een stabiele en sterke organisatie! Jan Bernds heeft tijdelijk de functie als interim directeur waargenomen. Floortje Scheepers gaat vanaf 2025 verder in een nieuwe rol als adviseur wetenschap. Met veel enthousiasme ben ik recentelijk als directeur begonnen. Ik kijk ernaar uit om kennis te maken met de deelnemende organisaties en partners in het veld, en ik kijk uit naar een mooie én vruchtbare samenwerking ten einde de kwaliteit van leven van cliënten in de langdurige ggz te verbeteren!

We danken iedereen die het werk van Phrenos in 2024 heeft mogelijk gemaakt en we gaan graag verder op de ingeslagen weg.

Barbara Stringer, directeur vanaf 17 maart 2025

Herstelondersteuning en ervaringsdeskundigheid

IN HET KORT

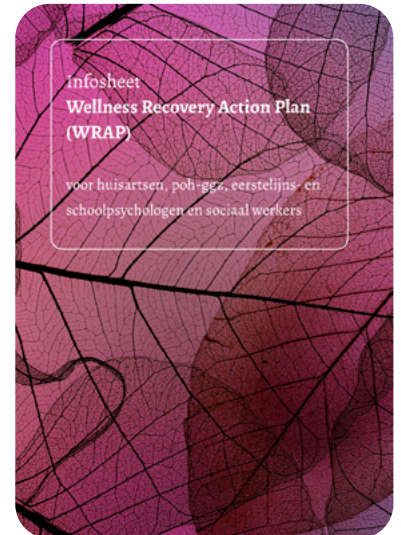
Inzichten van cliënten en naasten spelen een belangrijke rol in het herstelproces, naast professionele en wetenschappelijk kennis. Dit groeiende besef zie je terug in de toename van het aantal trainingen op het gebied van herstelondersteuning van Phrenos. Met name voor de WRAP-trainingen is een enorme belangstelling, die met de opkomst van zelfregiecentra nog verder is toegenomen. Phrenos vindt daarnaast Peer-supported Open Dialogue (POD) een waardevolle methode omdat deze expliciet ruimte maakt voor ervaringskennis van alle betrokkenen. Phrenos zoekt naar manieren om POD breder toegankelijk te maken voor cliënten en naasten.

TRAININGEN HERSTELONDERSTEUNING

In 2024 zijn er trainingen gegeven in Honest Open and Proud (HOP), Wellness Recovery Action Plan (WRAP), Herstellen doe je Zelf, In gesprek over zin, en Peer-supported Open Dialogue (POD). Het volledige trainingsaanbod is te vinden op de website: [Phrenos.nl/trainingen](https://phrenos.nl/trainingen)
Omdat Phrenos steeds meer vragen krijgt over locaties waar zelfhulp cursussen gegeven worden, heeft Phrenos op de website een toegankelijk [overzicht van cursussen in Nederland](#) gemaakt met WRAP-, Herstellen doe je zelf en Honest Open Proud-cursussen.

ONDERZOEK IMPLEMENTATIE WRAP

Samen met het Trimbos-instituut publiceerde Kenniscentrum Phrenos een [onderzoek naar de implementatie van WRAP](#). Daarbij werd een [infosheet](#) gepubliceerd met informatie over WRAP voor huisartsen, poh-ggz, eerstelijns- en schoolpsychologen en sociaal werkers. Zij kunnen de infosheet gebruiken om cliënten op WRAP-cursussen in hun regio te attenderen.

GENERIEKE MODULE ERVARINGSDESKUNDIGHEID

In het tweejarige project [Implementatie van de generieke module Ervaringsdeskundigheid](#) dat Phrenos uitvoert met het Trimbos-instituut, Movisie en de Vereniging van Ervaringsdeskundigen is één van de activiteiten de scholing in co-counselen, een methode voor het in 1-op-1 contact gelijkwaardig delen van ervaringen. De eerste ervaringen zijn positief. Tien instellingen werken mee in dit project: GGZ Oost-Brabant, HVO Querido, GGz WNB, Iriszorg, Tactus, Verslavingszorg Noord-Nederland en GGZ-Noord-Holland-Noord, Dimence, Reinier van Arkel en GGNet.

PEER-SUPPORTED OPEN DIALOGUE BIJ BUURTZORGT IN GRONINGEN

Bij BuurtzorgT in Groningen zijn 20 POD-gespreksbegeleiders opgeleid. Deelnemers waren enthousiast over dialogisch werken. Daarnaast organiseerde Phrenos samen met GGZ Eindhoven en Het Blauwe Paard op 10 oktober 2024 het POD-symposium bij GGZ Eindhoven.

Participatie en rehabilitatie

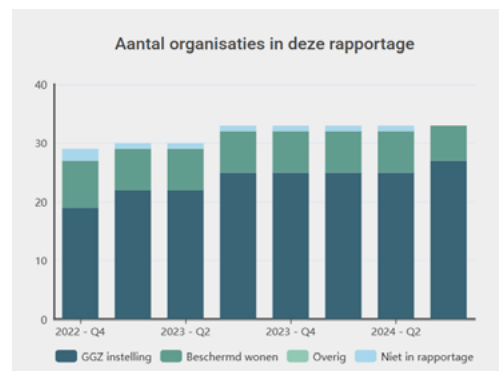

IN HET KORT

In 2024 zijn er veel producten doorontwikkeld en projecten geïnitieerd rond Individuele Plaatsing en Steun (IPS). De landelijke werkmonitor is uitgebreid en geoptimaliseerd. Het project herwaardering van het kwaliteitskader IPS is afgerond. In opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is de borging van het project Hoofdzaak Werk met 10 arbeidsmarktregio's geëvalueerd. Mede op basis daarvan is de subsidie voor het project Hoofdzaak Werk en de werkmonitor verlengd. Verder is er onder andere een handreiking voor IPS-onderwijs gemaakt, de IPS-opleiding vernieuwd, en ook het handboek 'IPS werkt' herzien, dat op het IPS congres op 22 mei 2025 zal verschijnen.

LANDELIJKE WERKMONITOR EN DASHBOARD

Met behulp van de [landelijke werkmonitor](#) ontstaat een landelijk, regionaal en organisatiespecifiek beeld van de resultaten van alle trajecten naar betaald werk voor mensen met psychische problemen. Dit geeft een impuls aan duurzame arbeidsparticipatie voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. De werkmonitor maakt de ontwikkelingen inzichtelijk en geeft inhoud voor datagedreven leren. Inmiddels wordt de landelijke werkmonitor uitgevoerd door meer dan 40 ggz-

organisaties in Nederland en zijn meerdere landelijke rapporten en een landelijke dashboard IPS beschikbaar. In 2024 heeft Phrenos vervolgsubsidie gekregen om de landelijke werkmonitor blijvend te faciliteren tot eind 2026. Phrenos voert de werkmonitor uit in opdracht van het Convenant Sterk door Werk.

HERWAARDERING KWALITEITSKADER IPS

Door verbeterde regionale samenwerking vanuit Hoofdzaak Werk is de vraag naar implementatie van IPS bij nieuwe aanbieders toegenomen. Hierdoor is ook de vraag naar voren gekomen welke organisaties wel en niet IPS kunnen implementeren. Hiervoor heeft Phrenos in opdracht van Hoofdzaak Werk in 2024 een [Kwaliteitskader voor de implementatie van IPS](#) ontwikkeld met een handreiking voor een implementatieplan en een aantal praktijkscenario's voor de implementatie van IPS in een samenwerkingscoalitie. Deze praktische documenten maken duidelijk voor welke organisaties IPS toepasbaar is en welke mogelijkheden er zijn om IPS flexibel toe te passen.

HERZIENING HANDBOEK 'IPS WERKT'

Het boek 'IPS Werkt! Handboek werken en leren met Individuele Plaatsing en Steun' uit 2018 krijgt een update en wordt uitgebreid met de meest actuele ontwikkelingen en inzichten rondom IPS. Het boek verschijnt op het [IPS congres](#) op 22 mei 2025.

INDIVIDUELE PLAATSING EN STEUN – ONDERWIJS

Jongvolwassenen met ernstige psychische aandoeningen ervaren vaak problemen bij het vinden en voltooien van een opleiding. Om de implementatie van Individuele Plaatsing en Steun voor het onderwijs te vergemakkelijken is een [Handreiking IPS-O](#) ontwikkeld, met allerlei tools om trajectbegeleiders en deelnemers te ondersteunen. Aanvullend op deze handreiking is een training ontwikkeld.

TRAINING MET OPEN BLIK

De training [Met Open Blik](#) voor IPS-trajectbegeleiders en arbeidsdeskundigen of klantmanagers van UWV en gemeenten is in 2024 drie keer gegeven. In deze training leer je hoe je werkzoekenden en werkenden kunt helpen om de [beslischulp Coral](#) te gebruiken bij de afweging of je wel of niet open bent over psychische problemen.

HERZIENING IPS-OPLEIDING

Kenniscentrum Phrenos is in 2024 gestart met de herziening van de IPS-opleiding. In dit proces wordt een opleidingsplan opgesteld, waarin de leeruitkomsten worden beschreven. Daarnaast zijn de beroepscompetenties geactualiseerd en is er een visuele weergave gemaakt van de kerntaken en rollen van een IPS-trajectbegeleider. De vernieuwde opleiding wordt vanaf 2025 beschikbaar gesteld via de leeromgeving van GGZ Ecademy. De opleiding wordt doorontwikkeld tot een 'blended' opleidingsaanbod: fysieke trainingdagen, gecombineerd met online modules.

DOORONTWIKKELING VOOR ONDERSTEUNING RICHTING BETAALD WERK

Kenniscentrum Phrenos heeft in opdracht van Hoofdzaak Werk eind 2024 een project toegekend gekregen over de [doorontwikkeling van ondersteuning richting betaald werk](#) ('supported employment'). In dit project zal Phrenos, in samenwerking met het Trimbos-instituut, in 2025 onderzoeken welke doelgroep nog onvoldoende bereikt wordt en wat minimale vereisten en werkzame bestanddelen zijn om goede begeleiding naar werk te bieden. Op basis van deze inzichten ontwikkelen we een aanpak voor een brede doelgroep.

INTERNATIONAAL NETWERK

Kenniscentrum Phrenos is actief in het internationale IPS leernetwerk van Europa en de Verenigde Staten. Dit heeft geresulteerd in een leidende rol voor Phrenos in het werkpakket datagedreven leren en kwaliteitswaarborging in het Europese IPS leernetwerk, het schrijven van een Europese aanvraag en het opzetten van een internationaal onderzoeksnetwerk IPS.

Goede zorg

IN HET KORT

Het thema Goede zorg richt zich op de vraag hoe mensen met ernstige psychische problemen de best mogelijke behandeling, begeleiding en ondersteuning kunnen krijgen. In een aantal lerende netwerken zoomen we in op diverse subthema's rond deze vraag: het netwerk rond autisme (NIPA), vroege psychose (NVP), leefstijl en somatische gezondheid, licht verstandelijke beperking (LVB) en ggz, Radicale vernieuwing langdurige ggz en Netwerkgzorg.

NIPA (NETWERK INNOVATIE & PRODUCTONTWIKKELING AUTISME)

In 2024 heeft het NIPA gewerkt aan de afronding van de module 'Zelfinzicht bij autisme'. Deze module is getest door pilotteams binnen de NIPA-organisaties Altrecht, GGZ Noord-Holland Noord, GGZ Rivierduinen, Lister en Youz / Leo Kannerhuis. De module is vanaf februari 2025 breed beschikbaar gesteld.

Het NIPA organiseerde in 2024 een reeks goed bezochte lunchwebinars met het thema 'Autisme en trauma', waarin wetenschappelijke en praktische kennis over autisme gedeeld werden. Samen met partners binnen de Informatietafel Autisme maakte het NIPA een online dossier over autisme en seksualiteit. Verder is in 2024 een tweede druk uitgebracht van de brochure 'Een diagnose autisme...en dan?', voor mensen die net een diagnose autisme hebben gekregen.

NETWERK VROEGE PSYCHOSE

Het Netwerk Vroege Psychose (NVP) heeft als doel de kwaliteit van vroege psychosezorg te verbeteren. Bij het NVP is een groot aantal VIP- en andere ambulante ggz-teams met expertise op het gebied van vroege psychosezorg aangesloten.

In 2024 organiseerde de commissie NVP diverse (online) netwerkbijeenkomsten en een landelijke werkconferentie. Het NVP was betrokken bij de ontwikkeling van de module 'Samen leren bij een vroege psychose', een nieuwe psycho-educatie voor jongvolwassenen met een vroege psychose en hun naasten.

Trots is het NVP op het feit dat de Gezondheidsraad eind 2024 heeft geadviseerd om een meer flexibele aanpak in te voeren rondom rijgeschiktheid van mensen na het doormaken van een psychose. Het NVP blijft zich inzetten voor een gelijkwaardige positie van mensen met een psychotische kwetsbaarheid in de samenleving!

NETWERK LEEFSTIJL EN SOMATISCHE GEZONDHEID

Het Netwerk leefstijl en somatische gezondheid

heeft in 2024 twee netwerkbijeenkomsten georganiseerd met de deelnemende instellingen van het lerend netwerk en Phrenos. In deze inspirerende bijeenkomsten zijn praktijkervaringen bij organisaties, kennis en landelijke ontwikkelingen gedeeld. Ook heeft het lerend netwerk een actieve rol gehad in de ontwikkeling van de Zorgstandaard Leefstijl en de Zorgstandaard Somatische screening.

Tot slot heeft Kenniscentrum Phrenos, in opdracht van P3NL en in samenwerking met het lerend netwerk, een Starterskit somatische screening ontwikkeld die organisaties ondersteunt bij de implementatie van somatische screening. Eind 2024 heeft Phrenos subsidie gekregen om de brede implementatie van somatische screening in 2025 en 2026 landelijk te borgen.

DOORBRAAKPROJECT EN LEREND NETWERK LVB IN DE GGZ

Het lerend netwerk LVB in de ggz beoogt bij te dragen aan het bewustzijn dat ruim 40% van de patiënten in de specialistische ggz functioneert op het niveau van iemand met een licht verstandelijke beperking (LVB) of zwakbegaafdheid (ZB). Bij het lerend netwerk LVB in de ggz zijn 23 organisaties uit de ggz aangesloten. In 2024 waren er vier online bijeenkomsten waarin kennis, ervaringen en ontwikkelingen op het gebied van LVB in de ggz werden uitgewisseld.

Vanuit het lerend netwerk is een subsidie aangevraagd voor een Doorbraakproject LVB in de ggz, welke rond de zomer van 2024 van start is gegaan. In dit doorbraakproject zijn 11 doorbraakteams in 6 gespecialiseerde ggz-instellingen (GGNet, RvA, Altrecht, ProPersona, GGZ NHN en GGZ-Drenthe) aan de slag gegaan met het implementeren van passende screening, diagnostiek, behandeling en organisatie van zorg voor mensen met een licht verstandelijke beperking of zwakbegaafdheid. Alle teams hebben een training LVB in de ggz ontvangen en zijn hard aan de slag met het uitvoeren van hun verbeterplannen.

RADICALE VERNIEUWING LANGDURIGE GGZ

De beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz heeft als motto: 'Van regels naar relaties'. Om zo dat wat van waarde is voor de mensen in en om de langdurige ggz centraal te stellen, in plaats van de regels, protocollen en gewoontes. In 2022 en 2023 is samen met het Trimbos-instituut en in afstemming met LOC een actieonderzoek uitgevoerd naar triadisch werken bij diverse ggz-organisaties binnen deze beweging. Begin 2024 is hiervan een onderzoeksrapportage opgeleverd en een Doeboek dat organisaties kunnen benutten om zelf aan de slag te gaan met relationeel en triadisch werken.

DOORBRAAKPROJECT EN LEREND NETWERK NETWERKZORG-MENTAAL

In 2024 hebben we gewerkt aan de [Evaluatie van het Doorbraakproject Netwerkpsychiatrie](#).

Deze evaluatie richt zich op het onderzoeken van het veranderproces in de 12 regio's van het Doorbraakproject Netwerkpsychiatrie, zodat bredere en duurzame implementatie van netwerkpsychiatrie in Nederland mogelijk wordt. Daarbinnen werken we aan een implementatie-toolkit met informatie en praktische materialen over de netwerkintake, resourcegroepen en domein-overstijgende samenwerking. Ook dragen we bij aan landelijke opschaling van netwerkzorg door een digitaal platform Netwerkzorg-mentaal.nl, en het bundelen en organiseren van een landelijk scholingsaanbod rond netwerkzorg.

Eind 2024 zijn we van start gegaan met het [leernetwerk Netwerkzorg-mentaal](#) (voorheen Netwerkpsychiatrie). Het netwerk is gestart vanuit de 12 teams uit het Doorbraakproject Netwerkpsychiatrie en streeft ernaar om te verbreden naar een sector-verbindend netwerk. Dat betekent dat hulpverleners, cliënten en naasten vanuit de ggz, sociaal domein, eerstelijnszorg, het veiligheidsdomein, wonen en andere domeinen van harte welkom zijn.

GRIP OP HOOGCOMPLEXE SITUATIES IN DE GGZ

In september 2024 is het project 'Grip op hoogcomplexe situaties in de ggz' (sept 2024 – sept 2026) van start gegaan. Het project richt zich op de vraag: hoe kunnen professionals in de ggz beter omgaan met hoogcomplexe situaties ofwel ernstige verstoringen in zorgprocessen, waarbij reguliere zorg niet werkt. Werkzame elementen worden in kaart gebracht en verspreid. Ook wordt een lerend netwerk met ggz-organisaties opgebouwd. Dit actieonderzoek wordt uitgevoerd door Kenniscentrum Phrenos en het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE) in samenwerking met de deelnemende organisaties Dimence, GGz Centraal, Mentrum, Lentis en Blauwe Paard Netwerk. Het project wordt gefinancierd door ZonMw.

NATIONALE PSYCHOSE CONGRES

Op 3 oktober 2024 vond in Antropia in Driebergen het jaarlijkse [Nationale Psychose Congres](#) (verslag) plaats met als thema 'Naasten'. Een schot in de roos, want in een uitverkochte editie van het congres kwamen meer dan 300 zorgprofessionals, onderzoekers, belangenbehartigers en naasten bijeen. Thema: 'Een psychose heb je niet alleen'. Een bruisend programma met veel gevarieerde sessies. Ypsilon-directeur Bert Stavenuiter blikte terug op het 40-jarig bestaan van Ypsilon. Kinderarts Brenda Koop gaf in de openingslezing op basis van haar persoonlijke ervaringen met haar zoon tips aan haar collega-zorgprofessionals.

Domeinoverstijgende samenwerking

IN HET KORT

Domeinoverstijgende samenwerking is cruciaal voor het aanpakken van complexe problemen. Dit is een dynamisch proces dat nooit af is. Wisseling van mensen, nieuwe wetten, regels, financieringsstromen en het verschijnen van nieuwe organisaties beïnvloeden de continuïteit en kwaliteit van de samenwerking.

W IN DE WIJK

Kenniscentrum Phrenos, Movisie, en het Trimbos-instituut zijn in 2023 in samenwerking met de gemeente Amsterdam, GGZ inGeest, TEAM ED en Dynamo gestart met het implementeren van W in de Wijk op een achttal plekken in het land met een lerend netwerk en actieonderzoek. Deze domeinoverstijgende, verbindende en destigmatiserende aanpak versterkt sociale inclusie in de wijk door in te zetten op toegankelijke

voorzieningen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Gelijkaardige samenwerking tussen domeinen en het toerusten van professionals en vrijwilligers in de wijk in de omgang met onbegrepen gedrag vormen hierin belangrijke werkzame elementen. Eind 2024 is in dat kader een [Implementatiewijzer W in de Wijk](#) gemaakt voor partijen elders in het land welke gelanceerd is op een drukbezocht [slotsymposium](#).

E-LEARNING DOMEINOVERSTIJGEND WERKEN

De E-learning [Aan de slag met domeinoverstijgend werken](#) is het eerste product van de samenwerking tussen Kenniscentrum Phrenos en GGZ Ecademy. Het product is in het eerste kwartaal van 2024 gelanceerd en gebaseerd op het door Phrenos ontwikkelde Kompas over hoe sociaal domein en ggz kunnen bouwen aan samenhang, kwaliteit en innovatie. De e-learning helpt bij kennisverspreiding, waardoor de kennis van Phrenos terecht komt bij de doelgroep: professionals in de ggz.

TOEKOMSTSCENARIO KIND- EN GEZINGSBESCHERMING

Nederland staat voor de maatschappelijke opgave om de hulp en bescherming aan kinderen en volwassenen zodanig te organiseren, dat de veiligheid in gezinnen en huishoudens verbetert, de betrokkenen zich beter gezien en gehoord voelen en er minder gedwongen maatregelen nodig zijn. Vaak hangt onveiligheid in gezinnen en huishoudens samen met andere problemen, zoals psychische ontregeling en verslaving, bestaansonzekerheid en/of (complexe) scheidingen. Dit vraagt om een systeemgerichte integrale aanpak, met samenwerking tussen

de betrokken partners, zoals lokale teams, veiligheidsteams, ggz, verslavingszorg en sociaal domein.

Vanuit dat inzicht is in 2021 in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming opgesteld. Phrenos draagt met [twee projecten](#) bij aan dit programma: het ontwikkelen van een Kompas en een actieonderzoek in samenwerking met Instituut Publieke Waarden (IPW). Eind 2024 is een concept Kompas opgeleverd dat laat zien hoe domeinoverstijgende samenwerking hier vorm kan krijgen. Samen met IPW doet Phrenos actieonderzoek gericht op doorbraak bij complexe casussen in vijf regio's.

BE-GRIP

Sinds 2016 staat het realiseren van een passende aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag hoog op de politieke agenda. Dit kreeg extra aandacht na enkele ernstige geweldsincidenten waarbij 'verwarde personen' betrokken waren. BE-grip is het landelijke begeleidings- en evaluatietraject binnen het ZonMw-programma *Grip op Onbegrip* en loopt van 2023 tot 2026. Kenniscentrum Phrenos vervult hierin, samen met Erasmus School of Health Policy and Management (ESHPM), een leidende rol. Het doel van BE-grip is om regionale netwerken die werken met mensen met onbegrepen gedrag te ondersteunen in hun leer- en verbeterprocessen. Deze ondersteuning vindt plaats op vier niveaus: casusniveau, regionaal, regio-overstijgend en landelijk. Meer informatie over de activiteiten in 2024 is te vinden op de projectenpagina van [BE-grip](#).

REGIOBEELD PSYCHISCHE PROBLEMATIEK (VOORHEEN *MONITOR PSYCHISCHE PROBLEMATIEK*)

Het [Regiobeeld Psychische Problematiek](#) (RPP) biedt uitgebreide data over sociale factoren, regionale context en het gebruik en aanbod van zorg en ondersteuning bij psychische problematiek. Een dynamisch dashboard geeft een overzicht van deze gegevens, zodat regionale samenwerkingsverbanden de zorgvraag en voorzieningen beter op elkaar kunnen afstemmen.

In 2024 werkte Kenniscentrum Phrenos samen met KPMG en RIVM aan de doorontwikkeling van het Regiobeeld. Phrenos ondersteunt regio's bij het vertalen van data naar concrete samenwerkingsafspraken. In 2024 zijn 4 webinars georganiseerd over good practices, zijn we met 20 regio's in gesprek geweest, en zijn voor alle zorgkantoorregio's analyses uitgevoerd en rapportages opgesteld.

Zorggerelateerde preventie

IN HET KORT

Hoe voorkomen we dat mensen met ernstige psychische problemen meer klachten ontwikkelen of terugvallen in hun herstelproces? Deze vraag staat centraal bij het thema zorggerelateerde preventie. Phrenos heeft in 2024 meerdere uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd met cliënten en professionals van de deelnemende organisaties om dit thema verder uit te diepen. Op deze manier willen we samen met deelnemende organisaties een project opstarten om invulling te geven aan dit thema. We zoeken hier ook middelen voor. Zorggerelateerde preventie is een breed thema dat raakt aan andere thema's van Kenniscentrum Phrenos. Twee projecten zijn specifiek gericht op zorggerelateerde preventie.

META-ANALYSE BELOOP PSYCHOSE

Bij het project meta-analyse beloop psychose onderzoeken Phrenos en Amsterdam UMC hoe mensen met een psychotische stoornis zich ontwikkelen op vier hersteldomeinen:

maatschappelijk functioneren, symptomen, cognitie en persoonlijk herstel. Daarnaast onderzoeken we in hoeverre verbetering op het ene hersteldomein samenhangt met verbetering op het andere hersteldomein. Hiermee geven we nieuwe inzichten in de prognose van herstel voor mensen in verschillende fasen van een psychotische stoornis. In 2024 zijn twee nieuwe artikelen gepubliceerd over het lange termijn beloop in [persoonlijk herstel](#) en in [cognitief functioneren](#).

DOMEINOVERSTIJGENDE AANPAK ZORGERELATEERDE PREVENTIE (IN ONTWIKKELING)

Kenniscentrum Phrenos heeft in 2024 een projectidee ontwikkeld voor een domein-overstijgende aanpak die mensen met psychische problemen en hun hulpverlener ondersteunt in de eigen regie en het toewerken naar tijdige afronding van behandeling en ondersteuning. Dit projectidee is ontwikkeld in co-creatie met mensen met psychische problemen, ervaringsdeskundigen, professionals en partners uit het sociaal domein. In 2025 gaan we op zoek naar subsidie om het beoogde project tot uitvoering te brengen.

Mensenrechten en destigmatisering

IN HET KORT

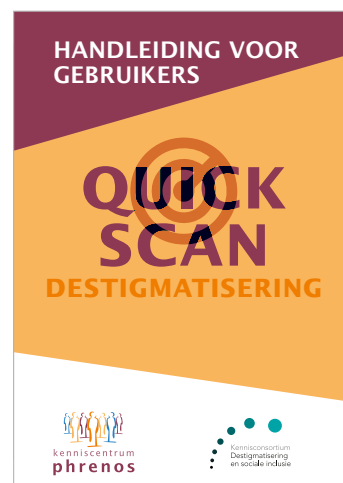
Phrenos wil een bijdrage leveren aan een samenleving waarin voor alle mensen dezelfde rechten gelden. Participatie is bovendien een mensenrecht dat wettelijk is vastgelegd in het VN-verdrag over de rechten van mensen met een beperking. Door sociale participatie en inclusie te bevorderen en stigmatisering te bestrijden, dragen we bij aan het persoonlijk en maatschappelijk herstel van mensen met psychische problemen.

VERWEVENHEID ANDERE THEMA'S

Mensenrechten, participatie en herstelondersteunende zorg zijn nauw met elkaar verbonden. In 2024 hebben we verschillende projecten en activiteiten uitgevoerd op deze thema's, zoals W in de Wijk, onderzoek en kwaliteitstoetsing op het gebied van IPS en trainingen op het gebied van herstel en ervaringsdeskundigheid. Specifiek met betrekking tot (zelf)stigmatisering boden we de training Honest, Open, Proud (HOP) voor cliënten en mensen met ervaringskennis en de training Met Open Blik (MOB) voor professionals die betrokken zijn bij de arbeidsintegratie van werkzoekenden of werkenden met psychische problemen. In de MOB-training wordt gebruik gemaakt van de Besliahulp CORAL.

QUICKSCAN DESTIGMATISERING

In het kader van het programma Samen Sterk Zonder Stigma (2011–2021) is een groot scala aan bruikbare producten opgeleverd die nog steeds actueel zijn. Deze kunnen worden ingezet bij het bestrijden van stigmatisering binnen zowel de ggz als breder in de samenleving (school, wijk, werk, media). Via onze website brengen we deze producten en tools onder de aandacht. Trots zijn we (nog steeds op) de Quickscan Destigmatisering, die actief wordt toegepast door o.a. GGZ Rivierduinen en in de werkconferentie in maart 2024 nog een keer onder de aandacht is gebracht.

BEWUSTWORDING

De komende jaren zullen we in samenspraak met de deelnemende organisaties van Phrenos en samenwerkingspartners, ons beleid op het gebied van mensenrechten en burgerschap verder aanscherpen en invullen. Het bestrijden van stigmatisering in de ggz en daarbuiten is daartoe één van de manieren. In eerste instantie willen we met name activiteiten ondernemen die gericht zijn op het vergroten van de bewustwording van de betekenis en impact van mensenrechten in de ggz. We willen ons daarbij richten op zowel bestuurders als professionals en cliënten en hun naasten.

Phrenos in 2024

EERSTE JAARLIJKSE WERKCONFERENTIE VOOR DEELNEMENDE ORGANISATIES

Op 6 maart 2024 vond de eerste werkconferentie 'Vakmanschap en samenwerken' plaats voor medewerkers van de deelnemende organisaties van Phrenos. Aanwezig waren ruim 120 (ervaringsdeskundige) professionals en onderzoekers. Ontmoeting, inspiratie en leren van elkaar stonden centraal. Het programma bestond uit plenaire sessies met sprekers en discussie, het lanceren van een e-learning domeinoverstijgend samenwerken en de uitreiking van de Jaap van Weeghel-penning aan Stichting Eiwerk, een muziekcentrum in Amsterdam met projecten voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Tussendoor waren er twee rondes met inspirerende deelsessies.

DEELNEMERSRAAD

De Deelnemersraad kwam tweemaal bijeen waarbij de deelnemende organisaties actief meedenken over het beleid (strategisch netwerk) en financiën, conform de statutaire rol van de Deelnemersraad.

In juni kwam de Deelnemersraad fysiek bij elkaar en werd er gesproken over het jaarverslag en de jaarrekening 2023, activiteitenplan en werkconferentie 2025, en ging het over het thema integraal en mensgericht domeinoverstijgend werken.

Op 13 november kwam de Deelnemersraad online bijeen. Op de agenda stonden onder meer het jaarplan en de begroting voor 2025, en werden de nieuwe psycho-educatie over vroege psychose en 'Zelfinzicht bij autisme' gepresenteerd.

BESTUUR

In het bestuur van de Kenniscentrum Phrenos zitten vertegenwoordigers uit de cliëntenbeweging, zorginstellingen, wetenschap, zorgverzekeraars, maatschappelijke partijen en politiek.

Het bestuur zag er in 2024 als volgt uit:

- Annemarie Stokman, lid – manager zorg, Gemeente Amsterdam
- Jan-Willem Bedeaux, penningmeester – bestuurder van RIBW Overijssel Maatschappelijke GGZ
- Lara de Brito, voorzitter – journalist, voormalig wethouder gemeente Wageningen
- Marie-Claire Maillé, lid – medisch adviseur ggz, CZ
- Philippe Delespaul, lid – professor Innovations in Mental Health Care at Maastricht University en bestuursadviseur bij Mondriaan
- Evelien Hulshof, lid – ervaringsdeskundige WerkBedrijf Rijk van Nijmegen
- Dide Hoop, lid – ervaringsdeskundige en oprichtster expertisecentrum GROEN

Het bestuur van Phrenos heeft met ingang van 1 januari 2024 afscheid genomen van *Marina Hesens*, voorzitter raad van bestuur RIBW Brabant. Marina was Phrenos-bestuurslid vanaf 18 april 2018 en penningmeester sinds 1 januari 2021. Daarnaast nam het bestuur per 1 januari 2024 afscheid van *Anne Marsman*, hoofdredacteur Traumanet.nl en Trainer Trauma Company. Ook werd per 1 januari 2024 afscheid genomen van *Elnathan Prinsen*, voorzitter – zorgbestuurder Parnassiagroep. Elnathan was voorzitter van Phrenos.

TEAM

Directie

- Jeanne Nitsche, directeur algemene zaken (tot 1 nov.)
- Floortje Scheepers, directeur wetenschap (tot 1 nov.)
- Jan Berndsens, interim directeur (vanaf 1 nov.)

Secretariaat en ondersteuning

- Tinka Verweij, secretaresse/projectassistent
- Rianne Faber-Zwarts, secretaresse/projectassistent
- Kristien Harmsen, communicatie (tot 3 dec.)
- Anne van Voorthuizen, communicatie (vanaf 1 oktober)
- Eric van den Bosch, communicatie (vrijwilliger)

Inhoudelijk medewerkers

- Anne Willems, onderzoeker (vanaf 1 sept)
- Christine Kuiper, thema domeinoverstijgende samenwerking, onderzoek en implementatie
- Daniëlle van Duin, thema goede zorg, onderzoek en implementatie
- Dienne Boertien, thema herstel, ervaringsdeskundigheid & participatie
- Dorien Verhoeven, thema participatie en rehabilitatie, coördinatie Individuele Plaatsing en Steun
- Lars de Winter, thema zorggerelateerde preventie, onderzoek
- Laura Neijmeijer, thema mensenrechten en destigmatisering, NVP
- Lia van der Ham, onderzoek en implementatie
- Lotte Smeenk, onderzoek (vanaf 1 juni)

- Maroun Nader, manager onderzoek en beleid
- Marijn Hindriks, coördinator NIPA (vanaf 15 nov.)
- Niels van Rhijn, projectmedewerker (tot 15 jan.)
- Sanne Baudoin, thema mensenrechten en destigmatisering, autisme (tot 28 febr.)
- Simone Wienk, projectmedewerker (vanaf 1 april)
- Turjan Meijer, onderzoeker (vanaf 1 sept)

Op projectbasis werkte mee

- Bea Smink, scholing en congressen, Smink & Co

DEELNEMENDE INSTELLINGEN

Herstel Talent

GGzE

cordaan

RIBW ARNHEM & VELUWE VALLEI

Emergis

GGZ Drenthe
geestelijke gezondheidszorg

GGZ Friesland

Leviaan

ribw nijmegen & rivierenland

Dimence

ALTRICHT

GGZ Oost Brabant

GGz Breburg

HerstelTalent

anton constandse

GGZ Noord-Holland-Noord

Parnassia^{FG}
Specialist in psychiatrie

HVO QUERIDO

RIBW K/AM

ggz centraal

KieN
Voor effectieve en transparante zorg

kwintes

Lentis

cordaan
ggz delfland

Antes^{FG}
Specialist in psychiatrie en verslaving

De Waterheuvel

RIBW OVERIJSEL

RI BRABANT
W basis voor herstel

LISTER

GGZ Rivierduinen

met ggz

umcg

Yulius

Arkin

GGZ inGeest

riwis
& zorg wetzijn

GGNet

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van Kenniscentrum Phrenos. Utrecht, april 2025.

TEKST

Het team van Kenniscentrum Phrenos onder redactie van Anne van Voorthuizen

OPMAAK

Studio aan de werf

KENNISCENTRUM PHRENOS

Da Costakade 45

3521 VS Utrecht

Postbus 1203

3500 BE Utrecht

T 030 293 16 26

info@kcphrenos.nl

www.kenniscentrumphrenos.nl